

Висновки

Таким чином, для розвитку інвестиційного процесу держава повинна подбати про створення потужного інвестиційного банку. Також необхідно скасувати обмеження щодо інвестування комерційних банків у статутні фонди підприємств, вирішити проблему макроекономічної стабільності і наявності тенденцій економічного зростання; врегулювати порядок надання пільг інвесторам, що реалізують інвестиційні проекти в пріоритетних галузях чи регіонах. Держава має контролювати суми і своєчасність сплати обов'язкових платежів учасниками інвестиційного процесу. За державою залишаються функції законодавчого сприяння інвестиційному процесу, визначення пріоритетних для інвестування сфер і спрямування потоку інвестицій через їх стимулювання у пріоритетні сфери. Тільки комплексний підхід або постійне «супроводження» з боку державних органів іноземних інвестицій може забезпечити їх ефективне використання.

Література

1. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 25 квітня 1996 року // Електронний ресурс. – <http://legalaid.com.ua/zu-pro-rezhym-inozemnoho-investuvannya/>
2. Абрамович І.А. Напрямки активізації державної політики щодо залучення іноземних інвестицій в економіку України / І.А. Абрамович // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – №1. – С. 16–19.
3. Балануца О. Особливості фінансово-економічного регулювання іноземних інвестицій в Україні / О. Балануца // Вища школа. – 2008. – №12. – С. 54–61.
4. Положення про порядок здійснення в грошовій формі іноземних інвестицій в Україну та повернення іноземному інвестору його інвестицій, а також репатріації прибутків, доходів, інших коштів, одержаних від інвестиційної діяльності в Україні: Затверджено постановою правління Національного банку України від 14 жовтня 2004 р. №482 // Все про бухгалтерський облік. – 2004. – №1. – С. 15–16.
5. http://www.presidnt.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_1.pdf.

В.В. ВІРЧЕНКО,

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії економічного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка

Кредитні спілки як механізм кооперації та фінансової підтримки працівників підприємств

У статті досліджуються особливості розвитку кредитної кооперації, сутність та функції кредитних спілок. Проаналізовано сучасний стан вітчизняної системи кредитної кооперації. Визначено основні напрями вдосконалення механізму регулювання кредитної кооперації в Україні.

В статье исследуются особенности развития кредитной кооперации, сущность и функции кредитных союзов. Проанализировано современное состояние отечественной системы кредитной кооперации. Определены основные направления совершенствования механизма регулирования кредитной кооперации в Украине.

The peculiarities of credit co-operation's development, essence and functions of credit unions are investigated. Modern condition of the domestic system of credit co-operation is analyzed. Principal directions of development of the mechanism of credit co-operation's regulation in Ukraine are determined.

Постановка проблеми. Боротьба із наслідками світової фінансової кризи вимагає переорієнтації механізму державного регулювання на активне стимулювання економічного зростання. Швидкість економічних перетворень залежить в основному не стільки від можливостей державного бюджету, скільки від розвитку фінансового сектору, насамперед інституційної структури фінансового ринку. При цьому увага має

пріділятися не лише розвитку банківської системи, а й становленню альтернативних по відношенню до банківських установ фінансових інститутів – кредитних спілок, які також формують інвестиційний потенціал країни, створюючи додаткове джерело фінансово-кредитних ресурсів. На жаль, сектор кредитної кооперації відноситься до одного з найменш розвинутих елементів фінансової системи України. Відсутність розгалуженої системи кредитних спілок поряд із диспропорціями у територіальній структурі банківської системи призводить до нерівномірного розвитку окремих регіонів України, що негативно впливає на швидкість економічного зростання.

Лише територіальні одиниці, в межах яких розташовані великі підприємства, можуть залучити достатній обсяг інвестиційних ресурсів і розраховувати на подальше зростання інвестиційної активності фінансових інститутів у регіоні. В той же час низька інвестиційна привабливість окремих областей призводить до згортання діяльності фінансових інститутів на їх території та закриття банківських філій через низьку прибутковість. Крім того, навіть за умов існування філій депозитних установ може відбуватися прихований перерозподіл залучених до банківської системи заощаджень місцевого населення в регіони, що відзначаються підвищеною прибутковістю кредитних операцій та низькими фінансовими ризиками. Дана ситуація пояснюється тим фактом,

що фінансовий ринок орієнтований перш за все на ефективне розміщення кредитних ресурсів.

Таким чином, виникає необхідність у формуванні та швидкому розвитку спеціалізованого фінансового інституту, який може функціонувати на регіональних фінансових ринках із низькою прибутковістю та високим попитом на невеликі за обсягом короткострокові кредити. Як засвідчує міжнародна практика, цим вимогам повністю відповідають кредитні спілки, діяльність яких базується на принципах кредитної кооперації.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Основні аспекти проблеми формування і розвитку системи кредитної кооперації отримали висвітлення у роботах вітчизняних і зарубіжних економістів: С. Бучера, Б. Берхема, В.В. Гончаренка, В.М. Коваленка, О.Е. Овчиннікової, С.М. Клименка, Д.В. Олійника та ін. У той же час питання, пов'язані з дослідженням ролі кредитної кооперації у фінансовому забезпеченні потреб працівників підприємств та організацій у кредитних ресурсах в умовах економіки України, вивчені та висвітлені ще недостатньо. Крім того, в Україні, на жаль, здійснено занадто мало досліджень, спеціально присвячених комплексному аналізу особливостей формування і розвитку системи кредитної кооперації в Україні та інших країнах світу.

Мета даної статті полягає у дослідженні еволюції кооперативного кредитного руху, особливостей вітчизняної системи кредитної кооперації та напрямків її розвитку. Досягнення поставленої мети зумовило вирішення наступних завдань дослідження: проаналізувати процес формування та розвитку кредитної кооперації; визначити основні функції кредитних спілок та їх роль у сучасній економічній системі; обґрунтувати напрямки та шляхи удосконалення державного регулювання системи кредитної кооперації України.

Виклад основного матеріалу. Кредитна кооперація виникла в Німеччині. Перші кредитні кооперативи з'явилися під впливом ідей і за сприяння Германа Шульце-Деліча та Фрідріха Райффайзена. Кредитна кооперація надавала селянам та ремісникам нові можливості залучати кредитні ресурси. Оскільки кооперативний рух на той час вже отримав розповсюдження в Англії та Франції, внесок німецьких діячів у розвиток кооперативного руху полягав у застосуванні кооперативних принципів у грошово-кредитній сфері [1, с. 92].

Фрідріх Райффайзен став засновником сільськогосподарської кредитної кооперації. Перебуваючи на посаді бургомістра міста Майербуш у Вестфальді він створив систему благодійних установ, які мали кооперативний характер і здійснювали кредитування селян для забезпечення господарських потреб. Ознайомившись із діяльністю перших кредитних товариств Шульце-Деліча, Райффайзен організував у селищі Геддерсдорфе кредитне товариство, що за структурою та функціями було ідентичне до міського народного банку Шульце-Деліча. У своїх працях Райффайзен проаналізував механізм функціонування та сформулював загальні принципи діяльності кредитних товариств: незначний розмір або взага-

лі відсутність пайових внесків; відсутність дивідендів; отримання позики в банку під солідарну відповідальність і забезпечення усім майном членів товариства; отриманий прибуток відраховується в резервний фонд і статутний фонд; кредитування лише членів товариства й переважно на виробничі потреби; спрощена процедура надання позики під боргову розписку; принцип локалізації діяльності товариства – не менше 100 і не більше 300 господарств; безоплатне здійснення функцій управління товариством його членами [2, с. 37]. З метою забезпечення капіталом кредитних кооперативів Райффайзен заснував фінансовий центр кредитної кооперації – кооперативний банк «Сільська центральна кредитна каса», що здійснював розрахункові операції та перерозподіл вільних кредитних ресурсів між кооперативами. Центральна каса мала форму акціонерного товариства, власниками акцій якого були кредитні спілки Райффайзена. Правління Центральної каси обиралося наглядовою радою члени якої, у свою чергу, обиралися зборами акціонерів.

Сучасна система кредитної кооперації Німеччини має три рівні.

Перший, національний рівень формує Кооперативний банк Німеччини та Федеральний союз народних банків. Кооперативний банк Німеччини здійснює функції центрального органу управління та регулювання діяльності національних кредитних спілок. Його головне завдання полягає у реалізації загальної кредитної політики в галузі кредитної кооперації, рефінансуванні кооперативних банків, емісії боргових цінних паперів [3, с. 14]. Федеральний союз являє собою національну асоціацію, яка об'єднує кредитні системи Райффайзена та Шульце-Деліча. Союз реалізує національну програму розвитку та підтримки кооперативної діяльності, а також відповідає за моніторинг діяльності кооперативних банків. Другий рівень утворюють три Центральні кооперативні банки, або централі, та 11 Регіональних союзів народних банків. Централі мають форму акціонерних товариств, акціонерами яких виступають кооперативні банки місцевого рівня. До сфери їх повноважень відноситься рефінансування кредитних кооперативів, регулювання процентних ставок по кредитах та перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів. Регіональні союзи створені з метою сприяння розвитку кооперативних банків, надання консультативних послуг та реалізації на національному рівні професійних та економічних інтересів учасників кооперативного руху.

На третьому рівні здійснюють діяльність близько 2500 кооперативних банків, що контролюють функціонування близько 19 700 регіональних філій та відділень. Кооперативні банки системи Райффайзена забезпечують потреби сільськогосподарського виробництва, в той час як Народні банки кредитують розвиток малого бізнесу в межах міст. Установи обох типів є самостійними фінансовими інститутами, що реалізують повний спектр банківських послуг та нарівні з комерційними банками створюють конкуренцію іншим фінансовим інститутам.

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

Розвиток кредитної кооперації у Франції розпочався більш ніж сто років тому. В 1894 році міністр сільського господарства ініціював прийняття закону «Про аграрні кредитні товариства», які мали здійснювати підтримку виробників сільськогосподарської продукції та кредитне забезпечення інвестиційних процесів в аграрному секторі. Новостворена система фінансових інститутів мала сприяти розвитку сільськогосподарського виробництва. Відразу після розробки відповідної державної програми фінансування було створено систему регіональних кооперативних банків «Креді Агріколь», які здійснювали розподіл короткострокових кредитних ресурсів серед кредитних товариств та контролювали їх використання [2, с. 224].

З початком XX ст. масштаби діяльності «Креді Агріколь» активно зростали. Регіональні банки запровадили програми довгострокового кредитування кредитних спілок, а згодом почали надавати довгострокові позики фізичним особам для розвитку індивідуальних селянських господарств. Крім того, система «Креді Агріколь» одержала право здійснювати кредитне забезпечення діяльності промислових та торговельних організацій. Значна частина кооперативних банків розширили обсяги фінансових операцій у межах регіональних ринків. У 1912 році існувало 98 регіональних банків та 4500 місцевих кооперативних банків, а кількість учасників системи кредитної кооперації сягала 240 тис. осіб. Згодом було прийняте рішення про створення центрального органу управління системи кредитної кооперації – Національної каси «Креді Агріколь». Унаслідок цього система кредитної операції Франції отримала трирівневу структуру.

З 1920 року «Креді Агріколь» розпочинає емісію ощадних сертифікатів із метою залученню заощаджень населення до системи кредитної кооперації. Крім того, свою діяльність активізує Національна федерація «Креді Агріколь», основною функцією якої стає представництво інтересів регіональних кооперативних банків на державному рівні й сприяння розвитку кооперативного руху. Згодом «Креді Агріколь» впроваджує програму іпотечного кредитування житлового будівництва в сільській місцевості, а також розпочинає відкриття житлових ощадних рахунків [2, с. 231]. Завдяки широким можливостям централізації та перерозподілу тимчасово вільних коштів місцевих кооперативних банків «Креді Агріколь» здійснює перехід до кредитування та фінансового забезпечення програм економічного розвитку окремих регіонів Франції.

Надання «Креді Агріколь» статусу банку провінцій дозволило поширити діяльність системи кредитної кооперації на всю територію країни і на всі сектори економіки. З 70-х років XX ст. «Креді Агріколь» розпочинає надавати послуги страхування життя. Зазначені функції покладаються на новостворений підрозділ «Предіка», який згодом перетворюється на одну з найбільших у Франції компаній страхування життя.

Із самого початку створення «Креді Агріколь» мав унікальний статус: місцеві та регіональні кооперативні банки знаходилися в приватній власності своїх учасників, а Національна

каса «Креді Агріколь» перебувала у державній власності. Тому з метою підвищення ефективності та стабільності системи кредитної кооперації, наприкінці XX ст. Національній касі було надано статус недержавної акціонерної компанії, 90% капіталу якої належить регіональним кооперативним банкам, а 10% – членам системи «Креді Агріколь».

На початку 2000 року «Креді Агріколь» стає найбільшим банком Франції та одним із найпотужніших банків Європи. На даний момент він обслуговує біля 15,5 млн. клієнтів через мережу кооперативних банків, що налічує 8000 філій. Завдяки розгалуженій системі спеціалізованих філій банк має можливість надавати повний спектр фінансових послуг: операції на міжнародних банківських та фондових ринках; страхування життя; споживче кредитування; управління приватними активами та активами інституційних інвесторів; лізинг; факторинг; страхування власності; іпотечне кредитування; а також послуги інвестиційного банку та платіжної системи.

На сьогодні «Креді Агріколь» являє собою систему кооперативних банків з трирівневою структурою. Вищий, національний рівень утворюють Національна каса та Національна федерація. Національна каса «Креді Агріколь» реалізує загальну кредитну політику групи, перерозподіляє вільні кошти регіональних банків, обслуговує їх депозитні рахунки, надає середньо- та довгострокові позики кооперативним банкам, а також здійснює нагляд за регіональними банками з метою забезпечення їх платоспроможності. Національна федерація «Креді Агріколь» здійснює функції колегіального органу регіональних банків та представництва їх інтересів у відносинах з урядом Франції та Європарламентом. Крім цього, до повноважень федерації відноситься: управління кадровою політикою; консалтинг та аудит у сфері оподаткування; реалізація політики у сфері страхування життя. Регіональний рівень утворюють 53 регіональні банки, учасниками яких є 2773 місцевих банків, що утворюють третій (місцевий) рівень.

Зародження кредитної кооперації на українських землях розпочалося ще в 1862 році і було пов'язане зі скасуванням кріпацтва, що стало головною передумовою становлення кооперативного руху. На початку XX ст. в Україні вже існувала розгалужена система кредитних спілок, що надавало можливість різним верствам населення отримати доступ до кредитних ресурсів. Станом на кінець 1915 року в Україні налічувалося п'ять кооперативних банків та п'ять кредитних централей, що об'єднували 2660 кредитних товариств, які володіли пайовим капіталом на суму 19 701 705 крб. та обслуговували 1 753 778 членів. Встановлення в Україні радянської влади в 1919 році та перехід до політики «воєнного комунізму» стали початком процесу поступової ліквідації кредитної кооперації, відродження якої в Україні розпочалося лише наприкінці 1992 року після здобуття незалежності [1, с. 127].

Після опублікування в 1921 році праці В.І. Леніна «Про операцію» розвиток системи кредитних кооперативів було проголошено одним із стратегічних завдань НЕПу. 26 жовтня 1921 року було прийнято Декрет Наркомфін у «Про сільсько-

господарську кооперацію», а 5 квітня 1922 року – Декрет «Про кредитну кооперацію». Фінансову підтримку кредитних кооперативів, а також контроль за їх діяльністю в Україні здійснював Український сільськогосподарський банк (Укрсільбанк) через розгалужену мережу губернських товариств сільськогосподарського кредиту (губсільбанків). У СРСР кредитні спілки створювалися переважно у галузі сільського господарства й поєднували функції кредитних, споживчих й збутово-постачальницьких кооперативів. Крім того, позиковий капітал кредитних кооперативів формувався в основному за рахунок централізованого розподілу державних коштів через Укрсільбанк та мережу губсільбанків. Таким чином, кредитні спілки функціонували лише за рахунок фінансової підтримки і під жорстким контролем держави. На кінець 1928 року система кредитної кооперації УРСР нараховувала 5093 установи і охоплювала майже половину селянських господарств України. На жаль, влітку 1929 року діяльність системи кредитної кооперації було раптово призупинено, Декретом Наркомфіну УРСР було оголошено про ліквідацію кредитних спілок і створенням на їх базі районних відділень Держбанку. Вступні та пайові внески, а також депозитні вклади учасників кооперативів були фактично експропрійовані, а всі функції кредитування сільського господарства було покладено на державну банківську систему УРСР [1].

Сучасна система кооперативного кредитування в Україні складається з 679 кредитних спілок, що володіють активами на суму 3,25 млрд. грн. та об'єднують 1,6 млн. членів. Функції загального управління, моніторингу та координації реалізує Національна асоціація кредитних спілок України. На основі аналізу статистичних даних, які характеризують розвиток системи кредитних спілок в Україні, можна дійти висновку, що масштаби кредитної кооперації все ще залишаються незначними у порівнянні з ринково розвинутими країнами. Крім того, існує значна концентрація фінансових активів у двадцяти найбільших кредитних товариствах.

Слід зазначити, що кредитні спілки, які спеціалізуються на задоволенні потреб своїх учасників у кредитних ресурсах і працюють на кооперативних засадах, за обсягом активів є найменшими серед депозитних фінансових інститутів. На відміну від інших фінансових установ, кредитні кооперативи відносяться до некомерційних організацій, основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а надання кредитних послуг своїм учасникам із метою сприяння розвитку їх господарської діяльності та підвищення матеріального добробуту. Таким чином, застосування терміну «прибуток» по відношенню до кредитної спілки є неправомірним, оскільки вона отримує кошти від обслуговування своїх членів, які одночасно є її власниками. Тому в ринково розвинутих країнах його було замінено на більш правомірний по відношенню до кооперативної діяльності термін «економічний результат» [3, с. 19]. Джерелом фінансових ресурсів кредитної спілки є накопичені особисті заощадження її учасників, які використовуються для взаємного кредитування. Учасниками кредитних

спілок виступають фізичні особи. Кредитна спілка, як правило, охоплює членів певної суспільної групи, наприклад, громадян, що об'єднані спільним місцем роботи, регіоном проживання, участю в релігійній організації чи професійній спілці. Рівноправність учасників є головним принципом діяльності кредитних спілок. Кожен член спілки, незалежно від розміру внеску, має право одного голосу при вирішенні питань її діяльності. Вклади членів кредитної спілки становлять їх частку у її майні. Фінансовий результат спілки розподіляється на вклади її членів пропорційно до внесених ними коштів. Кредитна спілка, як правило, надає фінансові послуги лише своїм учасникам, хоча у окремих випадках вона може надавати кошти у тимчасове користування іншим кредитним кооперативам або їх об'єднанням. Залежно від масштабів фінансових операцій кооперативні фінансові інститути поділяються на кредитні спілки та кооперативні банки.

Головною метою кредитної спілки є фінансовий та соціальний захист членів шляхом залучення їх особистих заощаджень для взаємного кредитування. Вкладом члена спілки є вступний та членські внески. Майно кредитної спілки складається з вступних та членських внесків, доходу від надання кредитів, продажу літератури та інформаційних матеріалів. Кредитна спілка може надавати позички своїм членам у розмірі, що обумовлюється статутом спілки, та виступати в якості поручителя члена спілки перед третіми особами. Позичка в частині, що перевищує грошовий внесок члена спілки повинна надаватися під заставу майна або майнових прав, з метою мінімізації втрат від неповернення позички.

Членство у кредитній спілці має ряд переваг. По-перше, будучи професійними учасниками фінансового ринку кредитні спілки завжди володіють інформацією про найбільш прибуткові і одночасно найменш ризикові напрямки інвестування залучених вкладників коштів. Спілки користуються послугами професійних менеджерів, сучасними науковими принципами і методами в процесі управління внесками. За рахунок цього їх діяльність постійно характеризується високою прибутковістю і нижчою ризикованістю у порівнянні з індивідуальними інвесторами, які часто через брак досвіду обирають найбільш прибуткові інвестиційні проекти, не зважаючи на їх високу ризикованість. По-друге, реальна вартість кредиту, отриманого у спілці, є нижчою порівняно з комерційними банками. Оскільки частина сплачених у формі відсотків по кредиту коштів перерозподіляються кредитною спілкою на користь своїх членів у якості доходу на вкладений капітал. По-третє, кредитні спілки здатні захистити колективні інтереси своїх вкладників від опортуністичної поведінки позичальників.

По-четверте, збільшуючи власний кредитний портфель, кредитні спілки отримують можливість диверсифікувати ризики, без зменшення очікуваної доходності портфелю. В результаті диверсифікації, сукупний ризик портфелю зменшується відносно суми ризику окремих кредитів, які входять до портфелю, що позитивно впливає на функціонування спілки.

По-п'яте, самостійно приймаючи рішення про інвестування власних коштів у конкретні фінансові інструменти, індивідуальні власники капіталу добровільно приймають на себе різноманітні інвестиційні ризики. У той же час, надаючи власні кошти кредитній спілці, індивідуальні власники капіталу мінімізують ризики, оскільки органи державного регулювання й спеціалізовані самоврядні організації здійснюють контроль за діяльністю спілок, моніторинг їх фінансової звітності, а також залучають фахівців з обліку для проведення зовнішніх перевірок з метою уникнення банкрутства і поширення кризових явищ на фінансовому ринку.

На основі дослідження міжнародної практики розвитку кредитної кооперації можна запропонувати наступний комплекс заходів, спрямованих на розбудову системи кооперативного кредитування та створення потужних інструментів інвестиційного забезпечення відтворювальних процесів у реальному секторі економіки України.

По-перше, об'єктивно необхідним є формування трирівневої системи кредитної кооперації [3, с. 20]. Перший рівень має утворювати Національний кооперативний банк України, що здійснюватиме функції управління та регулювання діяльності національних кредитних спілок, а також рефінансування кооперативних банків і емісії боргових цінних паперів. Другий рівень повинен формуватися з регіональних банків, розміщених за принципом економічного районування, акціонерами яких виступатимуть кредитні спілки. До сфери їх повноважень будуть відноситись рефінансування кредитних кооперативів, регулювання процентних ставок по кредитах та перерозподіл тимчасово вільних фінансових ресурсів. Кредитні спілки утворюватимуть третій рівень. По-друге, на наш погляд, створення системи інститутів взаємного гарантування призведе до розширення можливостей кредитних спілок у сфері залучення довгострокових кредитів, а формування Фонду страхування депозитних вкладів учасників кооперативного руху забезпечить зростання довіри до кредитної кооперації та спричинить залучення додаткових коштів.

По-третє, слід розширити програму пільгового оподаткування діяльності кредитних спілок, як неприбуткових ор-

ганізацій та повністю ліквідувати оподаткування платежів по депозитним вкладам членів спілки. Також необхідно дозволити кредитним кооперативам здійснювати іпотечне кредитування учасників, емісію облігацій, забезпечених заставними на нерухомість, приймати на депозитні рахунки кошти третіх осіб, надавати членство суб'єктам малого та середнього бізнесу. По-четверте, слід надати кредитним спілкам право інвестувати та залучати додаткові фінансові ресурси, використовуючи повний спектр інструментів фінансового ринку, а також надавати вибірково державні гарантії у процесі залучення довгострокових позик. По-п'яте, із метою забезпечення ефективності нагляду за системою кредитної кооперації, передати функції моніторингу діяльності кооперативних фінансових інститутів другого й третього рівнів НАКСУ або Національному кооперативному банку.

Висновки

Ґрунтуючись на результатах проведеного дослідження, можна зробити висновок, що удосконалення системи кредитної кооперації України дозволить підвищити ефективність перерозподілу капіталу і підвищити рівень задоволення потреб приватних підприємств, їх працівників, домогосподарств у кредитних ресурсах. Актуальність і гострота проблеми активізації ролі фінансових інститутів на грошово-кредитному ринку України свідчить про об'єктивну необхідність подальшого дослідження шляхів розбудови і забезпечення ефективності функціонування національної системи кредитної кооперації України.

Література

1. Гончаренко В.В. Кредитна кооперація: Форми економічної самодопомоги сільського і міського населення у світі та в Україні. – К.: Глобус, 1998. – 325 с.
2. Овчиннікова О.Є., Клименко С.М., Скворцов П.І. Кредитна кооперація. – Донецьк, 2002. – 331 с.
3. Barham V., Boucher S. The role and impact of credit unions in financial market. – Wisconsin: WOCCU, 1994. – 25 pp.

В.Є. РАССИХІНА,
к.е.н., Херсонський національний технічний університет

Управлінська оцінка фінансового забезпечення інноваційного розвитку економіки України

У статті досліджено загальносвітові тенденції фінансування інноваційного розвитку економіки та сучасний характер цього процесу в Україні. Проаналізовано структуру інноваційних витрат та основні джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств. Визначено та дове-

дено взаємозв'язок між факторами інноваційного розвитку підприємств України.

В статье исследованы мировые тенденции финансирования инновационного развития экономики и совре-